

til at brænde fig, og nu bede de Vedkommende os om at hjælpe dem ud af Forlegenheden. Det er en Grundsætning, man ikke godt kan gaa ind paa, at Staten, hver Gang en Privat eller et Selskab har anstillet en urigtig Beregning, hvorved det Resultat, der var tilſigtet, ikke er blevet opnaaet, ſkal træde til og underſtøtte. Jeg behøver ikke at udnale, hvorvidt Konſekventerne af en ſaadan Grundsætning kunde føre. Selv om man maa indrømme, at det er et ſmukt, godt og prisværdigt Niemed, dette Selskab har ſat fig, er det dog en altfor farlig Grundsætning at opſtille, naar den kan drage ſaa betænkelige Konſekventer efter fig, ſom at Staten under ſaadanne Omſtændigheder ſkulde træde til og ſætte de Vedkommende iſtand til at forſætte deres Virkſomhed, thi derved komme vi ind paa det Beſtyttelſeſyſtemet, ſom vi ellers gjøre ſaa ſtore Anſtrengelſer for at trække os ud af. Under den Løbreform, der nu paa ſjerde Aar er under Forhandling heri Rigsdagen, har det været en af Hovedbeſtræbelſerne at gjøre et alvorligt Skridt bort fra Beſtyttelſeſyſtemet; men det man nu her vil gjøre, er i Virkeligheden, ſelv om man ikke vil vedgaa det, ſelv om man ſøger at tilfløre det, ikke Andet end et Skridt henimod Beſtyttelſen. Det er at begunſtige en ny Industri og at tilveiebringe kunſtige Betingelſer for, at den kan trives og udvikles her i Landet. Det er rigtigt nok nu kun Fabrikken „Lolland“, ſom der her tales om at yde et ſaadant Tilſkud, og man har udtrykkelig negtet at yde et lignende Tilſkud til Fabrikken i Odense. Man har, ſaavidt jeg kan ſkønne, begunndt dette paa, at Fabrikken „Lolland“ ikke er forbunden med andre Raffinaderier, hvilket er Tilfældet med Fabrikken i Odense, og den ſidſte ſkulde derfor ikke i den Grad trænge til Begunſtigelſe og Beſtyttelſe. Jeg ſkal ikke indlade mig paa Verdien af dette Argument, men jeg ſkal tillade mig at opſtille en Hypothefe. Hvis der omkring i Landet danner ſig forſkjellige andre Fabrikker af ſamme Art ſom Fabrikken „Lolland“ — de ville opſtaa under omtrent lige Vilkaar, forſaavidt de opſtaa i ligesaa gode Egne — vil det da være Meningen eller ikke at underſtøtte ſaadanne Fabrikker paa lignende Maade ſom Fabrikken „Lolland“? Jeg tror ikke, at vi, naar vi forſt ere komne ind paa denne Bei, ville kunne unddrage os at gaa videre paa den; jeg tror ikke, at vi ville kunne ſlippe for at yde nye Fabrikker, ſom opſtaa andre Steder omkring i Landet, lignende Begunſtigelſer, ſom vi her tænke paa at yde Fabrikken „Lolland“. Der tages ganſke viſt ikke her nogen Beſlutning derom; men vi kjende godt, hvorledes det gaar til, hvorledes man fra andre Eider vil paaberaabe fig de Skridt, der her ere foretagne. Enhver anden Egn i Danmark vil kunne komme og ſige: Hvorfor ſkal Egnen omkring Maribo have denne Fordel? Vi have akkurat den ſamme Ret ſom denne Egn. — Endelig er der en Bemærkning, ſom jeg tror maa paatrænge

fig Enhver ved at ſe den Indſtilling, Flertallet gjør. Det foreſlaar nemlig, at indtil Halvdelen af det Lødbeløb, ſom Fabrikken „Lolland“ maa ſvare til Statskaſſen, erlægges i Aktier, hvoraf Statskaſſen forſt ſaar Rente og Udbytte, naar Fabrikkerne ſelv have erholdt 4 pCt. af deres Kapital, hvortil ſjøies: „Denne Begunſtigelſe maatte dog kun tilſtaa, forſaavidt og i den Grad Fabrikens Drift maatte have den nødigt, og ikke vare udover 5 Aar.“ Af denne Indſtrænkning lægger jeg kun Vægt paa den ſidſte Del, at Begunſtigelſen ikke maa vare udover 5 Aar; thi naar Begunſtigelſen forſt er tilſtaaet, ſkal Fabrikken nok kunne bevife, at den har den nødigt; den Slags Beviſer ere lette at føre. Naar Bevillingen foreligger og Pengene ere anviſte, vil Fabrikken vel kunne godtgjøre, at den har god Grund til at have dem. Den Indſtrænkning regner jeg derfor ikke for noget, og det er alſaa i Virkeligheden for 5 Aar, at Halvdelen af Lødbeløbet ſkal anbringes i Aktier, ſom ikke ſhulle ſvare Renter for Fabrikkerne ſelv have erholdt 4 pCt. af deres Kapital. Jeg veed nu ikke, om det er Meningen, at denne Rentefrihed ſkal indſtrækkes til 5 Aar; men dette ſkal jeg lade ſtaa hen. Derſom man føler ſit Hjerte blødt og vil give en Fabrik ſom „Lolland“ en eller anden Begunſtigelſe, en Gave, ſom der forøvrigt ikke er nogen Grund til at give, forekommer det mig, at det eneſte Rigtige er, at man ſiger: Saa og ſaa mange Penge ville vi give; at man angiver en beſtemt Sum og ikke ſætter Begunſtigelſen paa en ſaa aldeles ubeſtemt Maade, ſom her er Tale om. Fabrikken „Lolland“ har nylig aſlagt et Negnſtab, hvorefter det vil kunne godtgjøres, at den, naar den ſaar gunſtigere Betingelſer, og naar den kan ſaae flere Roer, vil kunne udvide ſin Bedrift til det Dobbelte, ja til det Tre-dobbelte; det fremgaar af dens Marsberetning, ſom blev afgiven for et Par Maanedere ſiden. Det er alſaa meget vanſkeligt at afgjøre, hvor ſtort det Beløb, der kan blive Tale om, vil andrage, og dernæſt forekommer det mig heller ikke at være rigtigt at ſige, at man vil anbringe det Beløb, hvorom der er Tale, i Aktier. Naar man vilde underſtøtte Fabrikken, maatte man hellere ligefrem udregne, hvor ſtort det Rentetab vilde være, ſom Staten vilde paadrage fig i Løbet af de 5 Aar, og dernæſt ſige: Den og den Sum overgive vi Eder ſom Gave til Arv og Cie; men lad Staten ikke blive Aktionær i en ſaadan Anſtalt. Derſom Staten bliver dette, forudſer jeg, at vor Interesſe i Roefukkerfabrikationen vil komme til at spille en Rolle ved Behandlingen af mangfoldige Spørgsmaal, hvorpaa den ikke kunde have Indflydſe. Dette er altid en af de uheldige Følger, naar Staten blander fig i Industri. Dette kan den gjøre paa to Maader, nemlig dels ved direkte at underſtøtte en Fabrik og dels ved ſelv at være Fabrikant; men her foreſlaas det, at Staten ſkal gjøre begge Dele, nemlig baade være